

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. A. Abèndanon, F. A. Bodenheim, D. de Iongh Wz.,
A. C. A. Plasschaert, C. E. van der Stok, J. F. C. Wrede.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Studiebelangen.

De Commissie tot Behartiging van Studiebelangen heeft op haar verzoek aan den Raad van Bestuur tot 't verleenen van een cursus in eerste hulp bij ongelukken als antwoord ontvangen, dat de Raad gaarne bereid was aan 't verzoek te voldoen, maar dat van rijkswege geen gelden daarvoor beschikbaar waren, en aanvraag daarvan geen kans op inwilliging had.

De Commissie laat het nu verder aan persoonlijk initiatief over om zulk een cursus trachten te verkrijgen. De Raad van Bestuur van haar kant is geneigd om een zaal en verlichting te verschaffen, indien een persoon genegen is bovengenoemde cursus te geven.

Namens de Commissie,
De Secr. H. J. VAN GEUNS.

Examens aan de P. S.

Hoewel sedert korten tijd met het onderwijs aan de P. S. bekend, waag ik 't toch mijne meening omtrent eene mogelijke verandering van 't studieplan mede te deelen, daar deze opinie op een meer nauwkeurige kennis der Duitsche Technische Hoogeschoolen gebaseerd is.

Evenals in Pruisen acht ik het ook voor Delft zeer wenschelijk dat de candidaalexamens, resp. B's, twee keer per jaar werden afgenomen. Doch dan niet aan het begin der semesters, doch zooals reeds van verschillende kant werd voorgesteld aan 't begin en 't einde der zomervacantie.

Bij onvoldoend examen heeft dan de examen-commissie te beslissen of de candidaat tot September of tot 't volgend jaar Mei naar huis dient gestuurd te worden. Terwijl 't mij ook practisch toeschijnt zoo de commissie iemand voor vier maanden een herexamen in een bepaald vak kan opleggen.

Om nu te voorkomen dat velen de vacantie tot studeeren zullen gebruiken en niet de noodige praktische kennis zich eigen maken, zou men hier evenals dat bij enkele Duitsche examens 't geval is voor 't verkrijgen van een ingenieursdiploma, de eisch van een zekeren practischen werktijd kunnen stellen. Hetgeen dan bewezen wordt door de schriftelijke verklaring van den ingenieur onder wien men gewerkt heeft.

Mocht het twee keer per jaar samen komen der examen-commissie te groote financieele bezwaren met zich medebrengen, zouden die dan behalve door 't indirecte voordeel van 't spoediger afstudeeren waar de heer Werker op wees, ook niet meer direct eenigszins gedekt kunnen worden door 't instellen van een zeker examengeld. Dit zou waarschijnlijk ook verscheidenen er van terughouden om examens te doen als zij zich niet klaar gevoelen en zoo de commissie veel tijd en werk besparen.

J. G. BIJL.

Open brief aan het bestuur der
Studenten-Societeit „Phoenix”.

„Maar genoeg, ik wil niet verder uitwijden over de voordeelen eener Studenten-Societeit.”

Kroegpresident, 13 Dec.

Mijne heeren!

Een brief schrijf ik u om op een groote fout in de inrichting der Societeit Phoenix te wijzen en een open brief is 't, omdat ik gelezen wil worden. Ik zal zelf het mijne doen om die fout te verbeteren, doe gij nu het uwe en beiden komen wij dan allicht tot een resultaat, waarvan wij samen voldoening mogen smaken, dat is altijd een geluk.

Dezer dagen heb ik gehoord van de groote vreugde, die er op de Phoenix heerschte tijdens de opening en hoewel ik 't zelf niet bijwoonde, was mij de klank die er van opsloeg een luttel vergaand, maar aardig geluid. Maar tegelijkertijd hoorde ik, hoe er gezwoegd werd door anderen, die niet feestvierden; waarachtig niet, die werken moesten en geen slaap kregen en nauwelijks lust aan eten hadden en dat alles... om een pover beetje gelds.

In gedachten, bijeengezameld uit herinnering, zag ik te midden van gebroken tafels, dansende stoelen, kapotte glazen en scherven van borden, in gansch de wilde mengelmoes van een kroegjool... joelende studenten, zeker!; maar ook zag ik kellners met bleeke gezichten, nat van zweet, voorzichtig keurige spijzen aanbrenghend en veel drank, ja! veel drank, die ze daar midden in den nacht door de dronken kerels wisten heen te voeren: en dat was als een geluid, dat, met het vorige samenklankend, een hartverscheurende wanklank te hooren gaf.

Wij zijn jonge mannen, die 't goed hebben, heerlijk goed, die geen gebrek kennen, zelfs zwelgen kunnen als wij willen, die vrij zijn als geen ander en zouden wij een medemensch, die ons zijn arbeid geeft, opdat wij genieten mogen, 't niet goed, ja volop willen geven.

Natuurlijk toch!

Maar dat is niet gebeurd. Toen de Studenten-Societeit weergalmde van feestgeluiden, hebben er de zuchten van bedienden doorheen geklonken. Ze waren te zwak! zeker; maar enkelen zijn er tot mij doorgedrongen en ik zal ze u herhalen, opdat gij ze ook hoort en met mij samenwerkt voor betere dingen.

Op Vrijdag 13 December, den dag waarop 's avonds heerlijk gefeest werd, werkte één onzer bedienden reeds van 's morgens 8 uur af en hij bleef tot 's morgens 5¹/₂ uur, en zijn volgende werkdagen waren:

Zaterdag:	's morgens 10 uur tot 's morgens 5 uur.
Zondag:	's morgens 11 uur tot 's avonds 9 ¹ / ₂ uur.
Maandag:	's morgens 8 uur tot 's morgens 5 ¹ / ₂ uur.
Dinsdag:	's morgens 10 uur tot 's avonds 9 uur.
Woensdag:	's morgens 8 uur tot 's morgens 5 ¹ / ₂ uur.
Donderdag:	's morgens 11 uur tot 's avonds 9 ¹ / ₂ uur.
Vrijdag:	's morgens 8 uur tot 's morgens 3 uur.
Zaterdag:	's morgens 8 uur tot 's avonds 9 uur.

Twee anderen werkten:

14 Dec.	Zaterdag:	's morgens 8	uur tot 's morgens 8 uur.
	Zondag:	vrij.	
	Maandag:	's morgens 8	uur tot 's morgens 8 uur.
	Dinsdag:	's middags 2½	uur tot 's avonds 8 uur.
	Woensdag:	's morgens 8	uur tot 's morgens 8 uur.
	Donderdag:	's middags 2½	uur tot 's avonds 8 uur.
	Vrijdag:	's morgens 8	uur

En weer twee anderen:

13 Dec.	Vrijdag:	's morgens 8	u. tot 's morgens 8 u.
	Zaterdag:	's middags 2½	u. tot 's morgens 6 u.
	Zondag:	's morgens 10	u. tot 's morgens 2½ u.
	Maandag:	's middags 2½	u. tot 's morgens 5 u.
	Dinsdag:	's morgens 10	u. tot 's morgens 5 à 6 u.
	Woensdag:	's middags 2½	u. tot 's morgens 5½ u.
	Donderdag:	's morgens 10	u. tot 's morgens 4 u.

Ik heb de kroegwet opgeslagen en ik vond dat de bedienden nog niet de rechten hebben die tafels en stoelen er in bezitten.

Want, dat de rechten, die bij reglement door het bestuur geregeld moeten worden, slechts tot het rijk der woorden behooren is na het bovenstaande duidelijk, terwijl geheel in overeenstemming er mede de president belast is: „Met het aanstellen*) en ontslaan*) alsmede met het toezicht*) op 't personeel der Societeit” daarentegen: „Aan den commissaris van den Inventaris is opgedragen de zorg*) voor het dagelijksch onderhoud van alle eigendommen der Societeit.”

En? zoo zou ik willen vragen, zijn bedienden dan geen menschen?

Maar de president houdt toezicht op hen!

Ik heb dan ook de „rede” van den laatsten kroegjool-president gelezen en ik vond er het „streven de dienst der Societeit zoo weinig mogelijk te onderbreken” maar geen woord, geen enkel woord, ook maar over onze bedienden.

En dit is dus de behandeling die studenten hun bedienden dóen ondergaan. Voorwaar, de kille harteloosheid er van is groot en wat hierboven geschreven staat is een aanklacht tegen alle leden. En van ieder die slechts het minste benul van recht en goedhartigheid heeft, verwacht ik dat hij medewerkt om deze groote fout te herstellen!

De volgende wetsveranderingen zullen ongetwijfeld verbetering brengen.

Oude artikels.

Nieuwe artikels.

HOOFDSTUK III.

ART. 5.

Aan het bestuur is opgedragen de handhaving van de wet, de orde en de eer van de Societeit.

Het is verplicht stiptelijk en binnen den kortst mogelijken tijd de besluiten der algemeene vergadering ten uitvoer te brengen.

ART. 8.

De president is belast:

a. Met het beleggen en leiden der vergaderingen.

b. Met het aanstellen en ontslaan, alsmede met het toezicht op het personeel.

c. Met het toezicht op alle takken van bestuur, die aan de andere commissarissen zijn toegewezen.

ART. 5.

Aan het bestuur is opgedragen de handhaving van de wet en de reglementen der Societeit.

Het is verplicht enz.

ART. 8.

De president is belast:

a. Met het beleggen enz.

b. Met het toezicht op alle takken van bestuur, die aan de andere commissarissen zijn toegewezen.

HOOFDSTUK VI.

ART. 2.

De algemeene vergaderingen zijn alleen toegankelijk voor de gewone leden, eereleden en eere-leden van het bestuur.

Slechts met toestemming der vergadering kunnen ook andere personen worden toegelaten.

ART. 2.

De algemeene vergaderingen zijn alleen toegankelijk voor de gewone leden, eereleden en eere-leden van het bestuur, terwijl de bedienden er alleen krachtens Hoofdstuk XII, Art. 7, ook mogen komen.

Slechts met toestemming der vergadering enz.

*) Spatiëring van mij. G. D. J.

Oude artikels.

Nieuwe artikels.

HOOFDSTUK VIII.

ART. 1.

De jaarlijksche contributie der Societeit gaat in met 1° September. De leden betalen het eerste jaar na hunne aanneming f 25,— en de volgende jaren f 20,— contributie. De buitengewone leden f 10,—. Deze contributiën worden geïnd in 5 termijnen, n.l. in September, November, Januari, Maart en Mei.

ART. 1.

De jaarlijksche contributie der Societeit gaat in met 1° September. De leden betalen het eerste jaar na hunne aanneming f 30,— en de volgende jaren f 25,— contributie. De buitengewone leden f 10,—. Deze contributie enz.

HOOFDSTUK XI.

ART. 16.

De rechten en verplichtingen van den kastelein en de bedienden worden bij afzonderlijk reglement door het bestuur geregeld.

ART. 16

vervalt, komt gewijzigd in Hoofdstuk XII.

ART. 17.

Wordt ART. 16.

HOOFDSTUK XII.

Van den kastelein en de bedienden.

ART. 1.

De kastelein en de bedienden worden op voordracht van het bestuur of van één der leden benoemd en ontslagen bij besluit van de algemeene vergadering.

ART. 2.

De werktijd der bedienden zal in gewone gevallen niet meer dan 8 uren per dag, terwijl hun loon niet minder dan f 10,— per week mag bedragen. (Uitgezonderd art. 4. van dit hoofdstuk).

ART. 3.

In buitengewone gevallen zal er overwerk mogen worden verricht; doch dit zal niet meer dan 8 uren per dag en 42 uren in 4 weken mogen bedragen. De overgewerkte uren geven dubbel loon en zijn niet onder het gewone loon begrepen. Elk lid ten wiens pleziere overgewerkt wordt, betaalt f 0,40 vergoeding ieder uur.

ART. 4.

Bedienden onder de 16 jaar zullen in bijzondere gevallen niet meer dan 4 uren per dag en 21 uren in de 4 weken mogen overwerken, terwijl hun loon niet minder dan f 5,— per week zal mogen bedragen. Overigens gelden voor hen dezelfde bepalingen als voor andere bedienden.

ART. 5.

De bedienden zullen 1 dag per week vrij zijn.

ART. 6.

De rechten en verplichtingen van den kastelein en de bedienden worden bij afzonderlijk Reglement, dat niet in strijd met de wet mag zijn, nader door het bestuur geregeld en aan de algemeene vergadering ter goedkeuring voorgelegd. Dit Reglement zal kosteloos aan ieder der leden en bedienden worden verstrekt.

Oude artikels.

Nieuwe artikels.

ART. 7.

De kastelein en de bedienden zullen algemeene vergaderingen, waar over zaken, hun aangaande, gesproken wordt, mogen bijwonen. Zij hebben er een raadgevende stem.

ART. 8.

In dit hoofdstuk mogen geen veranderingen worden gebracht, dan nadat ze als wetsveranderingen zijn goedgekeurd en tevens de meerderheid der bedienden in een door hun afzonderlijk belegde vergadering zich er voor heeft verklaard.

HOOFDSTUK XII wordt HOOFDSTUK XIII.

De wetsveranderingen treden in werking den 1^{en} Mei.

Overgangs-bepaling.

Het loon van geen der bedienden zal ten gevolge van deze veranderingen verlaagd mogen worden.

En hiermede meen ik het mijne te hebben gedaan. Een afschrift van deze artikelen zal uw secretaris met een memorie van toelichting worden toegezonden.

Hopende op medewerking uwerzijds.

RIJSWIJK, 8 Jan. 1902.

G. D. JORDENS.

Wijsbegeerte en Socialisme.

Het was mij aangenaam het opstel van den heer Pannekoek in uw Weekblad te lezen.

Met zulk een bestrijder valt te redeneeren aangezien ook hij beginselen erkent, zich blijkbaar niet inbeeldt alleen uit feiten te kunnen redeneeren, en wel degelijk inziet dat deductie en inductie beide even noodzakelijk zijn tot het verkrijgen van kennis.

De heer Pannekoek verwijt mij, dat ik de uiteenzetting daarvan ten onrechte heb ingevoerd, aangezien dit alles zooals hij meent in confesso is. Ik moet hem doen opmerken dat dit juist door Prof. Ferri ontkend werd. Wat ik bestreden heb zijn, zooals in het verslag der voordrachten van Prof. Ferri te lezen is, al te maal beweringen door hem tegen mij aangevoerd, en letterlijke aanhalingen van zijn eigen woorden. Als zoovele natuurkundigen en ook andere geleerden, meent hij inderdaad een andere methode te volgen dan die welke tot 1800 ongeveer door allen als de ware erkend werd. Hierdoor werd de strijd door Prof. Ferri zelf op het formeel overgebracht, en aangezien dit wanbegrip omtrent 's menschen redebeleid door velen die beginnen te denken wordt gedeeld, achtte ik het niet ongepast, daarover in het Weekblad nog eens een nabetrachting te houden. Dit ter terechtwijzing. Vergun mij daarbij nog een enkele aanhaling.

Prof. Ferri verweet mij (blz. 41 der Voordrachten) van de onveranderlijke substantie uit te gaan, en liet daarop volgen: „Het positieve in het denkbeeld van Spinoza is „langs den experimenteelen weg bewezen door Lavoisier „en Von Mayer, n.l. met de wetten van de onvernietig- „baarheid van kracht en stof. En er is groot verschil „tusschen deze wetten en de aprioristische stelling aan- „gaande de overanderlijke substantie.”

„Onze proefondervindelijk-bewezen wetenschappelijke over- „tuiging is, dat de totale hoeveelheid kracht-stof in het „heelal blijvend-onveranderlijk is, maar dat de vormen „(het eenige wat wij vermogen te kennen zooals Kant heeft „aangetoond) altijd en overal veranderen”.

Als nu het positieve in het denkbeeld van Spinoza bewezen is, dan heeft men verder niets tegen dezen wijsgeer in te brengen; want het negatieve is niet.

Dit positieve nu is volgens Prof. Ferri bewezen door de wetten van de onvernietigbaarheid van kracht en stof.

Indien die wetten door de Heeren Lavoisier en Von Mayer op eigen gezag waren uitgevaardigd, dan zouden ze voor niemand eenige beteekenis hebben.

Hebben ze daarentegen de onvernietigbaarheid aangetoond (wat onmogelijk is, al meent ook Prof. Ferri dat dit werkelijk proefondervindelijk is bewezen) dan kan hier geen sprake zijn van wetten maar alleen van feiten en dan moeten we twee onveranderlijke substantiën erkennen, namelijk kracht en stof; wat tegen de openbaring van Kant en tegen de leer van het transformisme strijdt.

En is eindelijk de onvernietigbaarheid, niets anders dan een op logische gronden, uit de waarneming afgeleide stelling, omtrent het bestaan der dingen, dan verschilt deze grondslag der natuurkunde van onzen tijd, namelijk wat haar karakter betreft, in niets van de substantie van Spinoza; en had Prof. Ferri niet het recht te beweren zooals hij op blz. 42 doet dat hij zich alleen van de inductieve methode bedient.

De onvernietigbaarheid van kracht en stof, is geen wet, en geen feit, maar een stelling (dogma).

Het voorgaande behoef ik den Heer Pannekoek niet te zeggen, dan alleen om aan te toonen hoe de Heer Ferri mij gedwongen had, tot het begin van alle redeneering terug te keeren.

De Heer Pannekoek, zegt blz. 674 van zijne opstellen in de Nieuwe Tijd. „Naast de materiele staan de geestelijke als andere dingen gelijk en gelijkgerechtigd. Het gescherpte denkvermogen (de scientia instinctiva zeide Spinoza) doorziet dat beide noodig zijn en slechts met en door elkaar kennis kunnen vormen”. Op dezen grondslag is gedachten wisseling mogelijk, en gaarne stel ik dan ook tegenover den Heer Pannekoek mijn denkbeelden over de verhouding van wijsbegeerte en socialisme.

De Heer Pannekoek stelt zich ten onrechte voor dat ik Spinoza's leer heb in 't midden gebracht om het socialisme te bestrijden.

De Heer Ferri sprak eerst over de wetten der ontwikkeling van het heelal, daarop over de maatschappelijke en staatkundige ontwikkeling en eindelijk over de ontwikkeling van den eigendom om ten slotte tot het noodzakelijke van het socialisme te besluiten.

Hierin meende ik een wijsgeerig opzet te mogen zien en trok nu tegen zijn beginselen te veld met de leer van Spinoza, omdat ik die beginselen op zich zelf verkeerd achtte, en deze mij veel meer belang inboezemen dan alle socialistische of niet-socialistische beschouwingen.

Dat het met de eeuwige onveranderlijke orde der dingen spaak zou beginnen te loopen, zal niemand mij ooit kunnen wijsmaken; ik heb alleen anderen willen waarschuwen aan een dergelijke leer eenig geloof te schenken omdat ik daarin in 't minst niet voor de orde der dingen, maar voor de menschen die in die leer zelf vertrouwen mochten stellen, het grootste gevaar zie.

Voor mij is het geloof aan de eeuwige onveranderlijke orde der dingen, het beginsel van alle wetenschap, het fundament van ons bestaan als denkende wezens.

Evenmin als de sterrekundige van de leer van het transformisme eenig gevaar zal vreezen voor den geregelde loop der hemellichamen, evenmin duchten anderen daarvan eenig onheil voor de wetten die 's menschen denken beheerschen.

Vast ben ik overtuigd dat als in eenige maatschappij tegen natuur- of denksetten gezondigd wordt zulk een maatschappij onherroepelijk moet ten ondergaan. Tegen natuursetten kan niet gezondigd worden zei Spinoza.

Als iemand zonder kennis van de kracht of het weerstandsvermogen der grondstoffen een huis gaat bouwen, dan maak ik mij niet ongerust dat dit onzinnige plan eenige de minste verandering zal brengen in den bouw en de samenstelling dier materialen, maar ben vast overtuigd, dat hij door over- of onderschatting van die krachten, zijn eigen beurs of zijn huis zal schaden. En als ik dan deskundige ben, dan voel ik mij geroepen zulk een te waarschuwen voor zijn onbedacht opzet.

Dit is de verhouding van de wijsbegeerte tot de bouwmeesters der maatschappij.

Het luchtkasteel van het socialisme is tot nu toe al op den meest verschillenden grondslag opgetrokken. Wij vinden de plannen er van in de boeken van Mozes, van Plato, van de Apostelen, van de latere Christenheid. Spinoza beval het denkbeeld aan voor zijn monarchie.

Het is een zuivere vraag van de praktijk, en zoogenaamd technische overweging.

Het socialisme is niets dan een huishoudelijke quaestie, die met wijsgeerige vragen niet dan zeer uit de verte in verband staat.

Menschen die samenwonen, regelen hun samenleving nu eens zoo dan weer anders en aangezien hun dat persoonlijk en onmiddellijk aangaat, beschouwen zij dat natuurlijk voor het allerbelangrijkste vraagstuk dat er te bedenken is.

De wijsbegeerte zelve stoort zich daaraan allerminst, en of wij een koning, een keizer of een republiek hebben, of wij met trekschuiten varen of met luchtballons, of wij elkander haten als patriciërs en plebejers of wel als armen en rijken of als adel en burgerij, voor wie de beginselen der dingen bestudeert, zijn al de bovengenoemde zaken slechts vragen van den dag.

Alleen wie 's menschen stoffelijke welvaart voor de eenige factor van zijn geluk houdt, wie meent dat 's menschen bewustzijn bepaald wordt door zijn „zijn”; voor wie een Amerikaanse spoorwegkoning Godbeter 't, een modelmensch of ideaal, een Boeddha, Diogenes, Jezus, Franciscus, Spinoza en dergelijken, beklagenswaardige dweepers zijn, alleen voor zulke is inderdaad de huishoudelijke inrichting onzer samenleving het vraagstuk bij uitnemendheid. Van de productiewijze, zooals ze zich zeer onduidelijk uitdrukken, hangt hun ziel en zaligheid af.

Voor hen echter die meenen dat bij den mensch (niet bij ossen of ezels), het zijn voor $\frac{9}{10}$ wordt beheerscht door het bewustzijn, voor hen is de productiewijze een zeer ondergeschikt punt van overweging.

De maatschappij wordt gebouwd uit menschen; die menschen hebben een zeker bepaald karakter en wie dus plannen maakt voor hun samenleven, behoort dat karakter te kennen en in aanmerking te nemen. Wie dat niet wil doen, komt bedrogen uit. Voilà tout.

Zoo staat de wijsbegeerte tegenover het socialisme. Evenals vroeger de menschen meenden dat hun God alles tot hun wil had geschapen meenen ze nu nog door hun armzalige politieke inrichtingen eenige verandering te kunnen brengen in het wezen van den mensch: gaan ze wellicht straks elkander daarom te lijf. Wij zien het met deernis, maar onze overtuiging wordt daardoor in 't minst niet geschokt.

De wijsbegeerte houdt zich bezig met het oneindige, het absolute, zooals de heer Pannekoek terecht opmerkt, al had hij Kants bijzondere opvatting daarvan ook beter achterwege kunnen laten.

Maar, zoo vraagt hij, waar moeten we dit oneindig eeuwige van daan halen?

Daarop is maar één antwoord: Uit ons zelf omdat het in de rede ligt, en wat in de rede ligt, spreekt van zelf, en wat van zelf spreekt is waar en werkelijk.

Op de volgende bladzijde zegt de heer Pannekoek immers dat de natuur van onzen geest medebrengt dat wij in het vele de eenheid zoeken, het begrensde als een deel van het onbegrensde beschouwen, (ik voeg er bij, al wat verandert, als een verschijningsvorm van iets dat onveranderlijk hetzelfde blijft.)

Iets later zegt hij dat het de aard van den geest is, om alles uit het standpunt der oneindigheid te beschouwen, en sluit zich daardoor geheel bij Spinoza aan.

Doch verder voegt hij hierbij dat wij door abstractie het onmeetbare uit het meetbare, het oneindige uit het eindige vormen en hierbij verkeert hij geloof ik in dwaling. Bij abstractie wordt van ettelijke gegevens het bijzondere afgetrokken en het gemeenschappelijke verenigd in een begrip, waar ik evenwel de oneindige ruimte stel om de figuren te verklaren, is er geen enkel deel van de ruimte dat daartoe niet behooren zou. Het oneindige is het concrete, het alomvattende.

Het universeele, en het eene is hemelsbreed verschillend. Het universeele is een begripswezen, de eenheid een niet samengesteld, maar allerwerkelijkst wezen. Overigens is het, hoe ook, onmogelijk het oneindige uit het eindige samen te stellen.

Alle eindige en tijdelijke voorstellingen zijn onvolkomen *) en kunnen eerst door ons worden verstaan uit het Absolute.

Zoodat wij tot deze slotsom komen:

Bij alles wat wij willen inrichten, dus ook onze huishouding en ons bedrijf, moeten we rekening houden met onze kennis van den mensch, zooals wij die in onze wijsbegeerte hebben gevormd en nooit een dergelijke inrichting bouwen op een voorstelling van menschen zooals wij die misschien wel eens zouden willen maken.

Dit is de verhouding van de wijsbegeerte tot het socialisme.

En aan den anderen kant, mogen die het willen zooveel toekomstplannen maken als het hun belieft, indien zij zich

*) Spinoza noemt ze abstract.

maar niet inbeelden, daarmede eenige verandering te kunnen brengen in den natuurlijken onveranderlijken loop der dingen, die het onderwerp is van de studie der wijsbegeerte.

Het socialisme heeft niets met de wijsbegeerte te maken, maar bemoeie zich daarmede dan ook niet.

Het socialisme is een huishoudelijk, ondergeschikt vraagstuk, zoover het een richting is van staatsbeleid; in zoover het een hervorming beoogt van de huishouding der maatschappij, niets anders dan een ijdel droombeeld, daar de maatschappij een voorloopig niet te beheeren grootheid is.

W. MEIJER.

Vraag aan den Heer W. MEIJER.

De Heer Meijer uit in het bovenstaande stuk de Opinie dat socialisme en wijsbegeerte niet met elkaar te maken hebben. Alvorens het echter mogelijk zou kunnen zijn op bovengaande stelling nader in te gaan, had ik van den schrijver gaarne antwoord op de twee volgende vragen:

1e Wat is wijsbegeerte?

2e Waartoe dient de wijsbegeerte?

Mogelijk kan het antwoord reeds in het volgend S. W. afgedrukt worden.

WREDE.

Den Heer TH. v. D. WAERDEN.

Alvorens te beginnen met eene nadere beschouwing van de artikelen in de Katholiek, en uwe bestrijding in het S.-W. eenige opmerkingen over de inleiding.

Dat het Socialisme is eene krachtige leer zal wel niemand meer ontkennen. In de felle bestrijding evenwel, zie ik meer een natuurlijke maat voor de verderfelijke, waarvoor zij bij de Christenen in 't algemeen, dus ook bij de katholieken te boek staat, dan wel voor hare vastheid. Hoe menige krachtige, wetenschappelijke leer toch, die nooit fel bestreden is.

Iets verder in uwe inleiding (ik sla voorloopig de 4° alinea over) lees ik, „dat de trouwe klerken van den Paus, nu ze voelen dat de klankvolle stem van den H. Vader niet meer voldoende is, omdat ze meer vol klank is dan vol inhoud, aan het werk tigen”, enz.

Hier acht ik mij verplicht u op eene onjuistheid te wijzen. Als u beweert dat de stem van den H. Vader meer is vol klank dan vol inhoud, dan ziet u zeker niet de massa's katholieke arbeiders in alle landen, die zich op zijne roepstem en aansporing aaneensluiten in vakverenigingen, welke voor zoover ik ze van nabij heb leeren kennen in Tilburg b.v. veel bijdragen ter verbetering van de beroerde toestanden.

Het valt me van u, als oud-katholiek, tegen te moeten lezen, dat „zooal de heer Aengenent, ja zelfs de Paus van Rome geen socialist zijn, hierdoor nog lang niet bewezen is, dat een katholiek als zoodanig niet socialist kan of mag zijn”. Dit zou geen bewijs zijn daar hebt u gelijk in, het zou alleen raadzaam voor ons zijn, de daad van den Paus niet als onbelangrijk van ons af te stooten, maar eens degelijk na te gaan, hoe onze geleerde opperpriester er toe gekomen is, zich tegen het socialisme te kanten. Ieder Christen weet dat christen-zijn en tegelijk socialist onmogelijk is. Herinnert u zich niet meer het grootste gebod, dat de stichter van onzen Godsdienst ons gegeven heeft, het gebod der liefde: Dit is het eerste en grootste gebod, gij zult God bovenal beminnen en het 2° gelijk aan het eerste: en uwen naaste gelijk u zelve. Is de verscherping en veralgemeening van den klassenstrijd, iets waar de sociaal-democratie zoo sterk voor ageert, en als het eenige middel beschouwt om te komen tot eene bevredigende oplossing van het maatschappelijk vraagstuk niet lijnrecht daarmee in strijd.

Trouwens verder, hoe is wat u hier zegt te rijmen met wat u boven zegt in de 4e alinea, „dat de Paus” (zooals u zeker ook wel weet, het door God ingestelde opperhoofd onzer kerk) „door zijne encycliek toonde te beseffen, hoe de schragen van Zijn macht begonnen te zwiepen door den opkomenden storm van een bewust proletariaat.”

Dat de priesters tegen het socialisme werken is zeker waar, maar dat de reden hiervoor buiten den godsdienst moet gezocht worden is zeer onjuist. Dit acht ik uit bovenstaande reeds voldoende bewezen.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 16 JANUARI 1902.

Nu komen we aan de bestrijding.

Het begint met het volgende voorbeeld:

Onder mijn balkon op de brug zie ik 'n werkman een handkar vol goederen voortduwen; ik zie 'm den hoek omgaan, naar de kade, daar liggen vrachtbooten. Duwt die man de kar voort, omdat er kaas op ligt, of om dat vogelkooitje? Natuurlijk niet, want hij zou met evenveel genoeg dezelfde vracht aan sigarenkistjes wegbrengen; het bijzonder karakter van die goederen, hun verschil kan dus niet de oorzaak van de beweging zijn.

Maar wie heeft hem dan gestuurd? De grossier X. Zou die werkman bijv. voor meneer Y (tegen hetzelfde loon) geen goederen naar de boot willen rijden; dit te onderstellen zou al even absurd zijn; de beweging der goederen vindt dus noch zijn drijfveer in den wil van een werkman, noch in het persoonlijk karakter van een mijnheer X of Y. Veeleer heeft het den schijn, alsof die goederen gesproken hebben, den wensch hebben geuit zich te bewegen en alsof goederen-bezitter en werkman dit geheim bevel moesten opvolgen; terwijl de innerlijke kracht voor dit bevel den goederen niet als kaas of suiker toebehoort, wel als hoedanigheid, niet aan bijzonder gebruiksnut verwant.

1° Eene kleinigheid: het voorbeeld is m.i. een beetje ongelukkig gekozen. Bij kleine ondernemingen, bij kleine bazen bestaat nog wel degelijk, in contrast met de grootindustrie een band tusschen patroon en werkman, met het persoonlijk karakter van den patroon wordt hier nog wel degelijk rekening gehouden.

Maar verder, als u spreekt van de innerlijke kracht van die goederen, dan ziet u 2 dingen over het hoofd. Aan het begrip kracht zijn onmiddellijk gekoppeld 2 gedachten n. l. grootte en richting. Als u dan zegt „dat de innerlijke kracht voor dit bevel den goederen niet als kaas of suiker toebehoort, wel als hoedanigheid niet aan bijzonder gebruiksnut verwant”, dan vindt ik dat op zijn zwakst genomen onvolledig. Niet verwant aan, drukt hier zooveel uit als onafhankelijkheid van en u houdt dus blijkbaar geen rekening met grootte en richting, die wel aan bijzonder gebruiksnut verwant zijn.

Verder zijn de goederen volgens u geladen met ruilpotentiaal. Dit is reeds fysisch niet geheel juist. Een geleider, (ik geloof ten minste, dat u dit op 't oog heeft) is niet met potentiaal geladen maar geladen met electriciteit tot een zekere potentiaal; evenzoo is eene waar geladen met ruil-electriciteit tot een zekere potentiaal, welke potentiaal even als in de natuurkunde, zeer sterk afhankelijk is van verschillende omstandigheden, hier b. v. nuttigheid en schaarschte.

Tot hiertoe heeft u hetgeen de heer Aengenent zegt vrijwel buiten bespreking gelaten. Het 1e stuk verder door lezende zie ik een passage:

„Marx heeft het voor te absurd gehouden tegen deze verwarring te strijden; dat ze voor zou komen..... och wat soort bestrijding komt niet voor?”

U gebruikt deze passage als ontboezeming over het gedrag van den heer Aengenent, wanneer hij bij bepaling van de ruilwaarde, ook de nuttigheid in rekening wil gebracht zien. Dat dit eene kwestie is van het allergrootste belang voor de Marx-bestrijders zal u toch wel toegeven.

Maar een eind naar voren in uw artikel zie iets, dat ik eene veel plattere bestrijding van den heer Aengenent vindt:

„Als wij over den maatschappelijk wil spreken denken wij niet aan een kind dat een gulden voor een knikker (naar mijn oordeel een vreeselijk achterlijk kind), ook niet aan Sir Philip Sydney, die smachtend naar water een handjevol, (hoe is dit mogelijk) aan een stervende soldaat gaf voor den glimlach der stervenden, evenmin aan een woestijnreiziger, die een zak met parelen gaf voor een beker van hetzelfde vocht.

Hierbij staat de volgende noot: „Gij vindt dit overbodig, lezer; en toch beroept de heer Aengenent zich op zoo'n woestijnreiziger.

Waar in „de Katholiek heeft u aangetroffen dat de heer Aengenent dat doen wilde?”

Ziehier wat daar te lezen staat:

Het argument van Smith en Ricardo, aan wie Marx zijn waardetheorie ontleende, luidde als volgt: „Water en lucht

zijn bovenmate nuttig, zij zijn inderdaad voor het leven onontbeerlijk; en toch kan men onder gewone omstandigheden volstrekt geen ruilwaarde ervoor ontvangen”. Conclusie: alleen menselijke arbeid kan ruilwaarde aan eene zaak geven.

Marx haalt dit argument aan met de volgende woorden: „Een ding kan gebruikswaarde zijn zonder eene ruilwaarde te zijn. Dit is het geval, wanneer zijn nut voor den mensch niet door middel van arbeid ontstaan is. Zoo: lucht, onontgonnen land, natuurlijke weiden, wildgroeiend hout enz”.

Maar is dit nu een bewijs voor de stelling, dat alleen menselijke arbeid de bron is van alle ruilwaarde? Omdat het waar is, dat er sommige gebruikswaarden bestaan, zooals lucht en gewoon water, die geen ruilwaarde hebben, is het daarom in eens uitgemaakt, dat arbeid alleen de bron is van ruilwaarde! Hoe komt het, dat die bewuste gebruikswaarden geen ruilwaarde bezitten, dat niemand iets daarvoor betaalt? Het gezond verstand antwoordt: omdat een ieder die gebruikswaarden in voldoende mate bezit. Niemand heeft er gebrek aan, in wie dus geld zou willen uitgeven voor water en lucht, zou zeker niet ten onrechte voor een dwaas worden gehouden. Maar bovendien is het ook nog eene onwaarheid in het algemeen te verklaren, dat lucht, water enz. in het geheel geen ruilwaarde bezitten. In de meeste gevallen is het ongetwijfeld waar; doch er kunnen zich zeer goed omstandigheden voordoen, dat b.v. water wel degelijk ruilwaarde heeft. Iemand is op zijn tocht door een brandende woestijn verstoken van water, waarmee hij zijn dorst kan lesschen. Wanneer hij een anderen reiziger ontmoet, die water bij zich draagt, dan zal hij een gedeelte hiervan met goud willen betalen. En waarom? Alleen omdat voor hem in deze omstandigheden een dronk water van onschatbare waarde is. De thesis dus, waarop Smith en Ricardo hunne argumentatie bouwden, is in hare algemeenheid nog niet eens waar.

(Wordt vervolgd).

J. J. C. WILLEKENS.

Moderne Fransche kunst. CHÉRET. — STEINLEN. — MUCHA.

Moge men het Frankrijk van onzen tijd weinig waardeeren, de Fransche en vooral de Parijsche toestanden beschouwen als de essence van de algemeene degeneratie, de sterkste uitingen van onze, bijna het maximum van verdorvenheid en ellende bereikt hebbende maatschappij, één ding moet men toegeven: dat het gebleven is, wat het steeds was, de meest artistieke natie der wereld.

De Fransche kunst is het eigendom van het geheele volk; mogen andere naties op minstens even groote kunst-corypheën kunnen bogen, de kunstzin van het Fransche volk is ongeëvenaard.

Al is zij in enkele gevallen de uiting van gansch personeele gevoelens, van totaal subjectieve opvattingen en beschouwingen, in 't algemeen echter zal de kunst eener natie de uitdrukking wezen van den geest, die deze bezielt; in zooveel mogelijk zuivere en volmaakte vormen en weelden zal zij trachten weer te geven het hopen en vreezen, het juichen en het klagen, het innerlijke gemoedsleven, van het geheele volk of van de verschillende klassen waarin het maatschappelijk verdeeld is. Tevens zal zij zijn gebreken bejammeren of zijn deugden bewonderen, zij u lievelingsgewoonten verheerlijken.

Tot deze laatste categorie behoort de kunst der twee eerstgenoemde artiesten, Chéret en Steinlen. Doch welk een hemelsbreed verschil bestaat er tusschen hen!

Chéret, de koning der reclame, de meester van het affiche, dat beeld van al wat er lichtzinnig en zinnelijk is in de Fransche wereldstad en Steinlen, de sombere aanklager van de huidige maatschappij, die onverschrokken zijn „J'accuse!” doet weerklinken, niet ten bate van één enkel verongelijkt persoon, maar als heldhaftig verdediger eener onderdrukte, door ellende gedemoraliseerde, klasse.

Dit contrast, het teekent tevens het Parijs, zoowel het vroegere als het tegenwoordige, aan de ééne zijde de stad van het lichtvaardige en kortstondige genot, het eldorado, waarheen zoowel uit 't overige Frankrijk als uit den vreemde, de jeugd in grooten getale optrekt, vol van verlangens om zich eens „ganz auszuleben" doch van waar zij maar al te dikwijls naar lichaam en geest gebroken, terugkeert; — aan de andere zijde: het Parijs der armoede en ellende, waar het proletariaat zwoegt en steunt onder den looden druk eener niets-ontziende klassen-overheersching, doch van waar dan ook den stoot tot iedere revolutie uitging, waar de vrijheidsideën het snelst ingang vonden, waar steeds de onderdrukten het eerst bewust werden van het onrechtvaardige van hun toestand.

We willen eerst de luchtige scheppingen van Chéret, het affiche illustré wat nauwkeuriger beschouwen.

De aesthetiek van het aanplakbiljet is, naar mijn weten althans, nog niet vastgesteld. Maar aan een paar eigenschappen zal het toch zeker moeten voldoen: het zal in 't oog moeten vallen en bekoren. Luidsprekende kleuren en grillige lijnen moeten er ons reeds van uit de verte heenlokken, originaliteit en harmonie van kleur en lijn er ons een poos voor doen verwijlen. Verder kan wel de meest willekeurige vrijheid heerschen. Want in tegenstelling met het schilderen, de aquarel en de ets die slechts in localiteiten van eene er meê harmonieerende stemming tot hun recht komen, — is het affiche overal op zijn plaats, waar leven en bedrijvigheid heerschen.

Slechts in de natuur en op grootsche monumenten is het aanbrengen van affiches totaal misplaatst en een groote ergernis. Een aanbeveling van Pears Soap aan den waterval van Schaffhausen, van van Houtens Cacao op de Egyptische pyramiden en de Niagaravallen van alle zijden door annonces en aanplakbiljetten omgeven, zijn monstrueuze voorbeelden van ergerlijke wansmaak.

In onze moderne steden, in de wereldsteden vooral, die reusachtige kaleidoscoop, waarin schitterende kleuren en grillige vormen zich paren met onafgebroken beweging en razende drukte zijn zij eerst recht op hun plaats.

Daar het affiche voor een groot deel opwekt tot het bezoek van opera's, tooneelvoorstellingen en bals, tot plezier en zingenot, kan het ons niet verwonderen, dat de vrouw er met voorliefde op wordt afgebeeld.

Bij Chéret, den alom erkenden meester van het affiche is de vrouw niets anders, dan het symbool van het vermaak, dat te koop is voor ieder en zich schertsend aanbiedt.

En nu de man! Hij wordt teruggedrongen tot een knielenden achtergrond, onduidelijk in omtrekken, of wel hij plaatst hem in het volle licht als plomp en bruto wezen als dom-lachende clown of dronken viveur.

Die affiches geven een getrouw beeld van het altijd lachende, zich aan ieder genot overgeevende Parijs.

Zij stellen voor het zingenot en de elegance in optima forma, één lach, één opwinding, doch waarvan gij voelt, en dit is misschien de hooge gedachte van deze kunst, dat het zal eindigen in ellende en wanhoop. Doch er komen in Parijs nog heel andere aandoeningen tot uiting, dan vermaak en wellust.

Terwijl Parijs aan de oppervlakte lacht en giggelt, gromt en broemt het in zijn binnenste als bij een naderende revolutie-Maart die kreten van smart en woede, die aanloopen naar het ideaal van een menschaardig bestaan, zij zouden door de bezielende hand des kunstenaars in beeld gebracht geen plaats op muur of schutting vinden om luide aan landgenoot en vreemdelingen te verkondigen, dat er in de stad der vreugde ook leed, gebrek en nood bestaat; zij zouden, nauwelijks aangeplakt door de overheid worden vernietigd en de dader zou zijn vermetelheid streng moeten boeten.

Toch vindt deze kunst allerwege gehoor en verspreiding. Dat de Fransche regeering haar echter allesbehalve respecteerde blijkt hier uit, dat Steinlen, eerst aan de „Chambard Socialiste" verbonden, genoodzaakt was de wijk naar Zwitserland te nemen. Later treffen wij hem aan als medewerker van de „Gil Blas".

Als merkwaardigheid zij vermeld, dat een vergrootte reproductie van een van Steinlen's teekeningen — de forsche figuur van een arbeider met een opkomende zon op den achtergrond — met het opschrift: „Proletariërs aller landen vereenigt U. De dag zal komen!" bij de jongste verkiezingen te Amersfoort als propaganda-middel der Soc.-Democratische partij heeft dienst gedaan.

Ten slotte rest ons nog Mucha, de groote vertegenwoordiger van den subjectieven kunstenaar. De voorname

distinctie zijner scheppingen wordt door niets geëvenaard. Zijn affiches van Sara Bernhardt, van La Dame aux Camelias en van Gismonda zijn meesterwerken van kleur en vorm, en in de volledige afwijking van het Fransche type, tevens in hooge mate origineel.

Het voorgaande kan eenig idee geven van drie der eerste Fransche artisten van onzen tijd; feitelijk echter niet meer dan belangstelling opwekken bij velen voor wie dit alles in hoofdzaak nog vreemd is gebleven: wie de onweerstaanbare charme dezer kunst ten volle wil genieten, moet de glorierijke uitingen ervan met eigen oogen aanschouwen, de indruk dier hyper-elegante combinaties van kleuren en lijnen op zijn kunstgevoel laten inwerken.

Januari 1902.

J. B. H. COENEN.

Tentoonstelling Melchers.

Er zal binnenkort een tentoonstelling gehouden worden van werken van Melchers. Dit gaat niet van mij uit, maar ik wensch zeer dat het bezoek zoo groot zal zijn dat het de kosten dekt. Ook om deze reden, dat wanneer dit gebeurde, dat dan allicht nog andere tentoonstellinkjes zouden kunnen volgen, als van Toorop, en anderen; of een tentoonstelling van goede teekeningen; en dat we zoo doende in Delft een teugje mochten genieten van het schoon der emotioneelen.

PLASSCHAERT.

Bureau voor Technische Adviezen in Nederland.

Bij de Redactie is ingekomen een nota van het Hoofdbestuur der Vereeniging tot Bevordering van Fabrieks- en Handwerksnijverheid in Nederland over een Bureau voor Technische Adviezen.

Aangezien het te lang is om in het S. W. geplaatst te kunnen worden zal de Redactie aanvragen het op de leeszaal te mogen leggen ter lezing.

Het Bureau zal voornamelijk ten doel hebben een nauwer verband te brengen tusschen de technische studie (voorn. de P. S.) en de industrie.

De meeste hoogleeraren aan de P. S. hebben een advies gegeven welke adviezen in de nota zijn afgedrukt.

Boekhouden.

Onze „Commissie tot behartiging van Studiebevelingen" heeft zich veel moeite gegeven om aan de P. S. een cursus over eerste hulp bij ongelukken te verkrijgen, welke wij zeker broodnodig hebben aan een opleidingsschool voor praktijk-menschen.

Telkens komt de vraag bij mij op, of het voor velen niet van nog meer belang zou zijn, een cursus over Boekhouden te kunnen volgen.

„Aanstaande industrieelen" worden we zoo nu en dan door professoren genoemd. Industrieelen! die van administratie en boekhouding van een fabriek of welke zaak ook, niet het flauwste begrip hebben!

Ja, we hebben boekhouden geleerd op de Burgerschool, maar slechts zooveel, beter zoo weinig, als er toen tijd voor was, en we toen noodig hadden.

Zou het niet zeer wenschelijk zijn, bijvoorbeeld in ons 3e en 4e studiejaar een cursus daarover te kunnen volgen? Of zou de behoefte aan en de belangstelling voor onderwijs in dit vak te klein zijn, om zelfs aan de mogelijkheid van zoo iets te denken?

Ik hoop, dat anderen hun meening over dit onderwerp ook in 't S.-W. bekend zullen maken. Misschien wordt het dan belangrijk genoeg, om door de Commissie tot behartiging van Studiebevelingen onder handen genomen te worden.

B.

Kapitalisme en Socialisme.

Redevoering gehouden door K. TER LAAN,
Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,
in een openbare vergadering van de S. D. A. P.,
afdeeling Delft, op Maandag 16 December 1901.

(Vervolg).

Hoe nu over de ellende heen te geraken. Zooals reeds gezegd is ligt de oorzaak in het gebrek aan bezit aan de eene zijde en het teveel aan de andere zijde.

Spreker wil gaarne erkennen dat de menschen van alle partijen gelijk zijn, de eene partij heeft niet uitsluitend de goeden of omgekeerd.

Maar waarom zijn er 1000 armen tegen 10 bezittenden? De jongeren nu, zij willen de rechtvaardigheid. Het goede vindt men niet alleen bij de socialistten; allen willen het goede. Wij roepen alle arbeiders op om te strijden. Wanneer er eene staking plaats heeft dan werken sommigen door om wat winste te behalen. Zooals we het hier in 't klein hebben, zoo gaat het bij den grooten strijd evenzoo. Of wij als werkman zijn: anti-revolutionair of liberaal, wat meer of wat minder geloovig dat hindert niet, allen worden uitgezogen. Er is gebrek aan vrijheid, de mensch is geschapen om recht op te gaan en zie den werkman, hij is gebogen. Hier in Nederland, in dit klassieke land der vrijheid, kan men hier vrijuit zijne meening zeggen? Welke ambtenaar kan dit doen, indien zijne meening niet strookt met die der overheid? En doet men het toch, dan gevoelt men het aan den lijve, want het spreekwoord geldt: Wiens brood men eet, wiens woord men spreekt. En dit moest niet zoo zijn. Het is echter een gevolg van den wedstrijd om brood.

Altijd is er een kreet van vrijheid geweest.

De vrije Germanen, zij werden de slaven der burchtheeren. En toen het ideaal van vrij te zijn bereikt was, toen had men wel het woord maar niet de daad. En toch een mensch heeft vrijheid nodig, evenzeer als een visch het water, als een bloem de zon. Men heeft het volk altijd met woorden bezig gehouden en rechten op papier heeft de arbeider kasten vol.

Heeft men lang genoeg geleden dan kreeg men verandering, maar die verandering was schijn, want men kreeg weer hetzelfde. Precies hetzelfde is het gegaan met de geloofsvrijheid. Toen de Spanjaarden hier weg waren kwamen we onder de regenten; toen die weg waren onder de koningen en na hen onder de bourgeoisie.

In 1848 was de maat echter vol. Willem I en Willem II hadden, als onbepaalde vorsten geregeerd over al wie niet adelijk was.

In dat jaar kregen de kapitalisten de macht in handen. Zoolang zij, t. w. de kapitaalbezitters, onderworpen waren, waren ze ook rechteloos, maar na dien tijd kregen ze de rechten wel.

De rijke burgerstand kreeg eerst het geld, toen de rechten, de ontwikkeling en de macht over het koningschap. In naam regeert de koningin. Minister Van Houten heeft eens in een oprecht oogenblik, het Koningschap met een poppenkast vergeleken. Nu gebeurt iets dergelijks niet meer, en zeggen de socialistten iets van het Koningshuis, dan staat het kapitalisme op z'n achterste pooten.

Het kapitalisme grijpt naar alle kanten, de neringdoenden, matrozen, enz., worden te kort gedaan, de laatsten o. a. in hun verenigingsrecht. Het socialisme daarentegen laat ieder in z'n recht, mits alles eerlijk zij.

Een 2de gevolg is het verschil in ontwikkeling tusschen arbeiders en meergegoeden.

De Maatschappij tot Nut van 't Algemeen kan eenige voorbeelden aanwijzen van minderen die door haar vooruitgekomen of meer ontwikkeld zijn, maar niet veel. Duizenden worden er niet toe in de gelegenheid gesteld.

Stelt men er prijs op dat de arbeiders ontwikkelen, laat men dan tot hen gaan als ze jong zijn.

De arbeiderskinderen kunnen heel wat worden, o ja, heel wat fabrieken staan voor hen open, het vak van bezembinder, loopjongen, enz., en indien zij heel vlug zijn kunnen zij het tot onderwijzer of commies brengen. De rijkeluiszons kunnen dat alles ook worden plus officier, directeur, gouverneur, rechter, advocaat, enz. Sommigen, die geen examen kunnen doen, worden planter in Deli, enz.

En van de meisjes hebben de rijkeren ook geen last.

Naast de stoffelijke eischen heeft een ieder ontwikkeling nodig. Eischt men echter voor allen gelijke ontwikkeling dan zijn de kapitalisten niet thuis.

Het onderwijs kan men aan het volk niet meer ontnemen, maar bij de armen zit men met 56 kinderen in een klas tegen bij de rijken met 10 of 12.

Een arbeiderskind kost aan de gemeenschap f 20 per jaar en men heeft verplicht schoolgeld. Op het Gymnasium en de Burgerschool kost een leerling per jaar aan de gemeenschap f 200 à f 300. Daar protesteeren de socialistten niet tegen, maar wel tegen den slagboom die aan het proletariaat gesteld wordt. De socialistten protesteeren ook niet tegen Hoogeschoolen, die misschien slechts door zeer enkelen bezocht zullen worden, want de maatschappij heeft behoefte aan ontwikkeling, maar wel protesteeren de socialistten tegen het feit dat die Instituten alleen voor de allerrijksten openstaan, terwijl de armen het toch betalen.

Er is in ons land eene bedeeing, voor de armen die openstaat voor allen, behalve voor hen die het volle schoolgeld betalen en dat zijn er weinig in Delft.

Zij die H. B. S., Gymnasium, P. S., de Hoogeschoolen enz. bezoeken, hebben later het kiesrecht. De armen echter niet. Bij het kapitalisme heeft ééne klasse alles; bij het socialisme behoort alles aan allen.

De meest betwistbare stelling schijnt wel dat, wie het bezit heeft, ook het recht heeft.

Het kiesrecht is langzamerhand veroverd. In '48 kregen de bezitters het kiesrecht; de bakkers enz. (aan de arbeiders dacht men toen nog niet) echter niet, maar later kregen ook zij het. Zeven jaar lang, van 1887—94 had men noodig om uit te zoeken wie een beetje netjes was om het kiesrecht te hebben.

In vroeger jaren maakte de liberale-partij voor die tijden werkelijk goede wetten.

In de laatste jaren van het liberalisme kwam de kieswet van Tak, die echter gevallen is en toen de kieswet van van Houten die zooals spreker smalend opmerkte bijna volmaakt is; want men kan op allerlei wijzen kiezer worden, was men volgens de eene afdeeling geen kiezer dan toch allicht volgens een andere.

Men had 1e belastingkiezers, 2e Spaarbankkiezers, 3e huurkiezers, 4e loonkiezers.

Wat was nu de uitkomst van deze kieswet voor de arbeiders? Dat juist $\frac{1}{4}$ hunner kiezer is. De meesten hebben alle 4 vereischten tegelijk, daar gewoonlijk de eene de andere insluit. De vooruitstrevenden hadden de wet willen volmaken, maar het gevolg was dat in de meeste districten hoogstens 14% , meestal 10% kiezer is.

Hebben de arbeiders het kiesrecht dan is het met het kapitalisme gedaan, vandaar de vrees voor kiesrechtuitbreiding.

De liberalen willen het algemeen kiesrecht, maar in de toekomst, evenzoo de anti-revolutionairen met het huismanskiesrecht.

Al net eender gaat het met het recht, met de justitie. Spreker twijfelt niet aan de persoonlijkheid van den rechter want een ieder denkt en handelt zooals zijne klasse dat doet. Maar zij kunnen zich niet in den toestand van anderen stellen, want zij hebben hun klassenbegrip waarbuiten zij niet komen kunnen.

Daaruit vloeit voort dat wij (de socialistten) ons niet met die rechtspraak kunnen vereenigen. Spreker wil hier niet over de Hogerhuizen spreken, maar het stelen van brood bijv. wordt zwaar gestraft. In Pekela waar een arbeider omkwam door het vallen in een machine, werd de fabriekseigenaar eerst gestraft met 3 maanden, later echter vrij gesproken, want het was niet bewezen dat de dood een gevolg was van het vallen in de machine en het kon best zijn dat de man een hartverlamming of iets dergelijks gekregen had.

De kapitalisten hebben alles, leger en Eerste en Tweede Kamer.

Als laatste voorbeeld wil spreker nemen Scheveningen in den zomer, waar het internationaal kapitalisme bijeenkomt, waar zij, de rijken der aarde, zich direct als broeders gevoelen en daar tegenover het congres van den arbeid te Parijs gehouden, waar de arbeiders uit alle landen bijeen zijn gekomen om over hunne belangen te spreken en ook zij gevoelden zich door een band vereenigd, den band die de partij der toekomst bndt.

Debat.

Van de gelegenheid tot debat werd door verschillende personen gebruik gemaakt.

De voornaamste debater was de anti-revolutionaire heer Luchtigheid, die o. a. vroeg of het socialisme, indien aan de macht gekomen, niet eveneens zou overheerschen. Volgens hem was de hoofdoorzaak van de maatschappelijke ellende: het menschelek hart. Hij wilde van de arbeiders kapitalisten maken en deed ons de voorspelling dat het in de toekomst tusschen Christendom en Socialisme zou gaan.

De voor ons meer bekende anti-revolutionaire heer Teun v. d. Weiden uit Krimpen a/d Lek, die ook debatteerde, had gaarne gezien dat Ter Laan over den oorsprong van het kapitalisme gesproken had. Verder besprak hij onderdeelen.

Ter Laan beantwoordde de diverse sprekers een of meer-malen.

Aan den uitgang werd gecollecteerd voor uitgesloten sigarenmakers.

F. W.

De Almanak voor 1902.

Over het algemeen valt over onze almanak van dit jaar niet te roemen. Zij bevat weinig geestigs en dit is nog te eenzijdig ook. Ik geloof niet dat de redactie hieraan schuld heeft, want naar ik hoorde ondervonden zij bijzonder weinig medewerking. De oorzaak schuilt m. i. in de wanhopig lusteloze en onverschillige stemming, die er het vorige jaar in Delft heerschte en waarover al zooveel geklaagd is. Ik geloof echter te kunnen konstateeren, dat deze stemming langzamerhand aan het wijken is, hetgeen zeer gelukkig is met het oog op de belangrijke zaken in dit jaar af te doen.

In zooverre is deze almanak verdienstelijk dat zij een beeld geeft van den toestand gedurende haar jaar. Veel middelmatig met een enkel, maar dan ook hoog uitstekend goed ding. Onder de goede dingen in dezen Almanak wil ik in de eerste plaats het corpsverslag noemen, dat bijzonder sympathiek geschreven is met een goed trachten naar waardeering van verschillende partijen en toestanden. Bijzonder aardig zijn in dezen almanak de talrijke kiekjes van de societeit en bij het verslag van Laga die van Laga's achten en Parijsche 2.

Er is niet veel mengelwerk, maar wat er is, is tamelijk goed; het getuigt niet van algemeene vroolijkheid en levenslust. De sociale questie maakt zich ook meester van onzen almanak, zooals zij zich van bijna alles meester maakt.

Het zwakste punt in dezen almanak zijn de varia. Er is weinig pakkends bij.

Dan ten slotte 858 ingeschrevenen aan de P. S. en 494 corpsleden.

D.

Vrije Studie.

14 Januari. KONING OEDIPUS.

Het is waarlijk geen frase, wanneer ik de taak, de voordracht van den heer Vogel te beoordeelen zeer zwaar noem. Zoovele factoren zijn er, waarmee rekening dient gehouden, dat het bijna niet doenlijk lijkt tot een volkomen billijk, een volkomen zuiver oordeel te geraken. Een van die factoren, waarvan de beteekenis zeker gevaar loopt onderschat te worden, wil ik hier even vooraf bespreken: de vertaling.

Men behoeft waarlijk geen Graecus te wezen, om te gegripen, dat wat prof. van Herwerden geleverd heeft, weinig meer is dan een caricatuur van het oorspronkelijk. Alle fijne puntjes zijn er af, al het karakteristieke, persoonlijke in de woordkunst is verdwenen, van zoo iets als verzen is geen spoor over. Behalve nu, dat het hooren uitspreken van slappe algemeenheden en versleten rhetoriek op zich zelf reeds iets hinderlijks heeft, veel van den indruk bederft, bemoeilijkt het in de hoogste mate een zuiver oordeel: bij het voordragen van zoo gebrekkige poezie, bij het zeggen van verzen, die geen verzen zijn, is het onmogelijk zeer hooge kunst in zijn dictie te geven — of de heer Vogel verzen kan zeggen (en dit moet een voordrager van dergelijk werk kunnen), wij hebben het Dinsdagavond niet te weten kunnen komen.

Na deze opmerking begin ik met te zeggen, dat de heer Vogel den Oedipus niet gegeven heeft volgens mijn opvatting, niet, durf ik er wel bijvoegen, overeenkomstig het

karakter der Grieksche kunst. Veel ingetogener had ik hem gewenscht, ingetogener in het begin, waar wel aanstonds spanning, maar toch wel eenigszins exposé ook gegeven wordt, ingetogener vooral bij de vertolking van Oedipus smart (ik zeg opzettelijk niet wanhoop. De Oedipus is geen spel van hartstochten, het is een noodlotstragedie, dit had meer bedacht moeten worden — de nerveusiteit, waarmee de heer Vogel vrijwel allen liet spreken, de doodsangst waarmee iedere vraag gedaan werd, waren veel te modern. Vooral, zooals ik zei trof mij dit moderne aan het eind de Oedipus van den voordrager was verscheurd, die van Sophokles is verpletterd. De technische uitbeelding van jammer stond zeker zeer hoog, maar wat op zijn plaats zou zijn in een stuk van Ibsen of Heyermans, is het niet in een Grieksche tragedie. In dezen Oedipus ontbrak: het besef van de absolute machteloosheid van den mensch tegen het noodlot — en dit is toch de leidende gedachte van het stuk. Ik schrijf deze fout toe aan het feit dat de heer Vogel een klassieke opleiding heeft moeten ontberen, dat de geest der oudheid hem niet in die mate gemeenzaam kan zijn als voor dit geval wenschelijk was.

Overgaande tot een bespreking van de details, wil ik beginnen met mijn bezwaren. Het manuaal mocht mij niet altijd behagen, was vaak gedwongen. Handbewegingen moeten kracht bijzetten of weggelaten worden, hoeven geenszins iedere regel te vergezellen. Met name was mij hinderlijk het leggen van de hand op het hart, telkens als dit genoemd werd. Zeer goed (blijvend in de opvatting van den voordrager) waren de bewegingen in de wanhoopstoeenen. En dan — maakte de heer Vogel zich nog al eens aan een slordigheid schuldig. Zooals ik reeds zeide — van verzen is weinig sprake meer in deze vertaling, maar daarom was het nog niet geoorloofd ook het laatste spoor — het metrum — nu en dan te doen verdwijnen. Ook was de klemtoon wel eens geheel verkeerd (ik citeer uit 't geheugen).

Men hoonde mij als Polybus gewaande zoon (voor gewaande zoon).

Kreon: Word ik u beiden niet gelijk geacht (voor gelijk geacht).

Jokaste vraagt niet: zeg mij dan wat uw toorn ontvlammen doet, maar: zeg mij dan. En zoo meer. Tweemaal werd Polybus gezegd in plaats van Laios, wat tot onduidelijkheid leidde. Hoe het mogelijk is, dat de heer Vogel, zoo met dit stuk vertrouwd, telkens van Oedipus en Jókaste sprak, begrijp ik niet. Dit alles betreft kleinigheden, maar een zorgvuldige afwerking mag men eischen, trachtte de heer Vogel te geven.

Onder 't voorbehoud van mijn andere opvatting van de Grieksche tragedie, onder voorbehoud ook, dat de kunst in een dergelijk werk nooit volkomen kan zijn, wanneer het vers ontbreekt, kan ik voor den voordrager grooten lof hebben. Weinig zou het nog beteekenen, te zeggen, dat niet vele beroepstoeenelisten deze praestatie den dilet-tant zouden nadoen, laat staan verbeteren. Wat de heer Vogel op zich heeft genomen, mag gerust een reuzentaak heeten. Welk een arbeid is reeds het eenvoudige van buiten leeren van zulk een stuk! En toch, wanneer dat achter den rug is, begint de studie eerst recht. Enkele fouten — ze schijnen dan ook onvermijdelijk! De stemmiddelen, waarover de heer Vogel beschikt, zijn geweldig en werden doorgaans uitstekend gebruikt, al was Kreon wat lijsig, de koorleider wat oud. En zeker is het, dat de voordrager in zijn opvatting der tragedie geheel „in” was, nooit viel hij uit den toon, nooit werd de eenheid verbroken.

Bij alle verschil van standpunt, een verschil, dat, ik heb er een vast vermoeden van, nog grooter zou wezen, indien verzen te zeggen waren geweest, kan ik niet anders, dan mijne oprechte eerbied en bewondering uitspreken, voor wat de heer Vogel heeft tot stand gebracht.

J. K.

ONTVANGEN BOEKEN:

Prentbriefkaart van de „Union d'Indépendance”. Opbrengst van den verkoop voor het fonds der strijdende Boeren.

De Arbeid, 4e jaarg., 1e afl. Maandschrift voor Nederland en Vlaanderen, gewijd aan litteratuur en Kunst. Redactie Ed. Verburg, Victor de Meyere. f 4,50 per jaargang.

De Natuur. Maandschrift gewijd aan Natuurkundige Wetenschappen. f 5,20 per jaargang.

(Zie vervolg Tweede Bijvoegsel.)

TWEEDE BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 16 JANUARI 1902.

Een artikel over de Verbruikersbond.
Hoofd en Hart. Letterkundig Familietijdschrift. 1e jaarg.
No. 6, 7, 8, f1,30 per kwartaal.
Den Gulden-Winckel. Maandschrift voor de Boeken-
vrienden in Groot-Nederland. f0,90 per jaargang.

Berichten en mededeelingen.

„APOLLO”.

Den leden wordt bekend gemaakt, dat ingevolge besluit van de Algemeene Vergadering van Donderdag 12 Dec. j.l. voor de Uitvoering ten bate van de vereeniging „Armenzorg”, te houden in begin Februari, het recht van introductie is opgeheven. Het publiek zal toegang kunnen verkrijgen tegen betaling van entr e (f1,5) beneden, f1 boven.)

H. LEBRET, Secretaris.

D. S. A. Ph. V.

Vrijdag a. s. tentoonstelling der voor den wedstrijd ingezonden fotografien, in de Receptiekamer der P. S.

SNJEUNTOJOUNSSELSKIP „FRISIA”.

Gearkomste op 18 Jan. 1902, on hus fen FONTEIN,
Oude Delft 208.

S. D. A. P. Afd. DELFT.

Dinsdagavond 8 uur: Openbare Vergadering.

Onderwerp: Algemeen Kiesrecht.

Spreker: ZADELHOF.

Debat vrij. Lokaal KRUIF. Entrée 5 cent.

ADVERTENTIEN.

Terstond te huur tegen matigen prijs:

net gemeubil. Kamer met Slaapkamer.

Ruim en frisch.

Adres HUGOPLEIN 109, Hof van Delft.

Gemeubileerde Kamers te huur.

Te huur aangeboden op de Molslaan 29, bij de Brab. Turfmarkt: een net gemeubileerde ruime VOORKAMER, met drie ramen aan straat en een frissche SLAAPKAMER, met twee ramen uitzicht gevende op een tuin. Beide kamers zijn voorzien van gasleiding; de slaapkamer bovendien van waterleiding en privaat.

Huurprijs zeer billijk.

TE KOOP AANGEBODEN:

onderstaande **GELEZEN TIJDSCHRIFTEN.**

PRACTICAL ENGINEER. 1898 en 1900   f1,50.

GENIE CIVIL. 1897/1898, 1898/1899.     7,50.

DE OPMERKER. 1898, 1899 en 1900     1,50.

DE INGENIEUR. 1898 en 1899 . . .     2,50.

ENGINEERING. 1900     6,50.

Adres Bureau Studenten-Weekblad.

Oranje Limonade.

van het Delftsche Scheikundig Laboratorium is steeds voorhanden bij

J. J. G. BOERE,

Telefoonnummer 188.

Hypolitusbuurt 2.

G. W. TEN DAM,
HUGO DE GROOTSTRAAT 119,
stelt zich beschikbaar als REPETITOR in
Toegepaste en Theoretische Mechanica.

Bij den Boekhandelaar J. WALTMAN Jr., zijn voorhanden proefnummers van

DIE WOCHTE,

Moderne Illustrierte Zeitschrift

Prijs per kwartaal f2,50.

    nummer f0,20.

Bij den Uitgever J. WALTMAN Jr. is verschenen:

BOUWSTIJLTYPEN

DOOR

J. H. W. LELIMAN, B. I.

Prijs f1,90

en

Pract. oefeningen in Natuurkunde

voor a. s. Technologen.

Leidraad bij het Onderwijs aan de P. S.

DOOR

DR. M. DE HAAS.

Aflevering II. — Prijs f1,25.

BLOEMLEZING

uit het mengelwerk van den Delftschen Studenten Almanak van 1876-1898.

SAMENGESTELD

door de Commissie tot Redactie van den Delftschen Studenten
Almanak voor 1898.

Gebonden in linnen band, ruim 400 bladzijden.

Prijs f2,50.

Uitgave van J WALTMAN Jr, Binnenwatersloot 33.

Bij den Uitgever J. WALTMAN JR. te DELFT
is verschenen:

Magnetische en Electriche metingen

met bijzondere toepassingen op het onderzoek
naar de magnetische eigenschappen
van ijersoorten en het ijken van meetinstrumenten,

DOOR

G. J. VAN SWAAY, C. I.,
Leeraar aan de Polytechnische School.

Boekhandel van J. WALTMAN Jr.

BINNENWATERSLOOT 33.

TRANSVAAL.

JEAN VEBER,

De Boeren-Kampen,

— 22 platen. —

Prijs / 0,50.

Ook nog enkele exemplaren van het origineele nummer van
L'ASSIETTE AU BEURRE,
Les Camps de reconcentration,
par JEAN VEBER.

(In Frankrijk verboden.)

Prijs / 1,50.

DE BOUWWERELD

Weekblad voor Theorie en Praktijk.

Onder Redactie van:

D. H. HAVERKAMP EN J. H. W. LELIMAN B.I.

Abonnement per jaar f 5,-.

De intekening is opengesteld bij den boek-
handelaar J. WALTMAN Jr.

CORPSLIDMAATSCHAP'S DIPLOMA'S.

De Boekhandel J. WALTMAN JR. beveelt zich
aan voor het encadreeren van deze diploma's.
Monsters van verschillende encradementen zijn
voorhanden. De aflevering zal zeer vlug plaats
hebben, terwijl de prijzen billijk gesteld zijn.

Boekhandel van J. WALTMAN Jr.

BINNENWATERSLOOT 33.

VERSCHENEN:

de 4e druk van

JACQUES PERK. GEDICHTEN,

met voorrede van WILLEM KLOOS,
„JAQUES PERK's kunst Historisch en Aesthetisch beschouwd”
en versiering van J. G. VELDHEER.

Prijs: gebonden f 2,90; ingenaaid f 2,40.

MINIATUUR-ALBUM VAN DELFT,

formaat 17 × 15 millimeter,

bevat fotografische reproducties van:

HET STADHUIS,
DE NIEUWE KERK,
DE OUDE KERK,
HET STANDBEELD VAN HUGO DE GROOT,
DE POLYTECHNISCHE SCHOOL,
DE SOCIETEIT PHOENIX.

Prijs / 0,50.

Prijs / 0,50.

Uitgave van J. WALTMAN Jr, Boekhandel,
Binnenwatersloot